

<https://doi.org/10.32820/2074-8922-2018-59-28-34>

УДК 37.012.8

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ НА АДАПТИВНИХ ЗАСАДАХ

© Савельєва Т.А.

Харківський державний професійно-педагогічний коледж імені В.І. Вернадського

Інформація про автора:

Савельєва Тетяна Анатоліївна: ORCID: 0000-0003-4573-8220; rosotanya@ukr.net; заступник директора з навчально-виховної роботи; Харківський державний професійно-педагогічний коледж імені В.І. Вернадського; Московський проспект, 24, Харків, Харківська область, 61000, Україна.

У статті розглянуто базові поняття дослідження підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування в професійних (професійно-технічних) закладах освіти. Сфера обслуговування набула розвитку і відповідно ставить нові вимоги перед підготовкою молодших спеціалістів даної галузі на ринку праці. Виникають необхідності у формуванні нових компетентностей молодших спеціалістів сфери обслуговування, а також оновлення змісту і технологій їх підготовки. Такі перетворення можливі з боку активізації адаптивних процесів у створенні освітнього простору в коледжах і технікумах. В статті розглядається підготовка молодших спеціалістів сфери обслуговування на засадах адаптивності, які забезпечать випускнику здатність змінюватись і самоудосконалювати свої навички, реагуючи на зміни вимог ринку праці.

Увага приділяється таким визначенням, як «молодший спеціаліст сфери обслуговування», «зміст підготовки молодших спеціалістів», «адаптивні засади». Визначені поняття дослідження розглянуті з нормативно-законодавчих, науково-практичних, літературних джерел і запропоновані власні визначення термінології з урахуванням змін вимог ринку праці під впливом ринкової економіки.

Ключові слова: підготовка молодшого спеціаліста сфери обслуговування, зміст підготовки молодшого спеціаліста, компетентності молодших спеціалістів сфери обслуговування, адаптивні засади, адаптивні педагогічні технології.

Савельєва Т.А. «Базовые понятия исследования подготовки младших специалистов сферы обслуживания на адаптивных принципах»

В статье рассмотрены базовые понятия исследования подготовки младших специалистов сферы обслуживания в профессиональных (профессионально-технических) заведениях образования. Сфера обслуживания приобрела развитие и соответственно ставит новые требования перед подготовкой младших специалистов данной отрасли на рынке труда. Возникает необходимость в формировании новых компетентностей младших специалистов сферы обслуживания, а также в обновлении содержания и технологий их подготовки. Такие превращения возможны со стороны активизации адаптивных процессов в создании образовательного пространства в колледжах и техникумах. В статье рассматривается подготовка младших специалистов сферы обслуживания на принципах адаптивности, которые обеспечат выпускнику способность меняться и самосовершенствоваться свои навыки, реагируя на изменения требований рынка труда.

Внимание уделяется таким определениям, как "младший специалист сферы обслуживания", "содержание подготовки младших специалистов", "адаптивные принципы". Определенные понятия исследования рассмотрены из нормативно-законодательных, научно-практических, литературных источников и предложены собственные определения терминологии с учетом изменений требований рынка труда под воздействием рыночной экономики.

Ключевые слова: подготовка младшего специалиста сферы обслуживания, содержание подготовки младшего специалиста, компетентности младших специалистов сферы обслуживания, адаптивные принципы, адаптивные педагогические технологии.

T. Savielieva, "Basic concepts of the study of training junior specialists in the service sector on adaptive principles"

In the article the base concepts of research of preparation of junior specialists of sphere of service in professional (vocational) establishments of education are considered. The sphere of service developed and proposes new requirements for preparation of junior specialists of this industry at the labour-market. Necessity arises for forming of new competences of junior specialists of sphere of service, and also updating of maintenance and technologies of their preparation. Such transformations are possible from the side of

activation of adaptive processes in creation of educational score in colleges. So in the article paid attention to preparation of junior specialists of sphere of service on principles of adaptivity that will provide ability to change and improve the skills to the graduating student, reacting on the changes of requirements of labour-market. Attention is given to such determination, as a "junior specialist of sphere of service", "maintenance of preparation of junior specialists", "adaptive principles". The defined concepts of research from normatively-legislative, research and practice, literary sources are considered and offer own determinations of terminology taking into account the changes of requirements of labour-market under influence of market economy.

Key words: training of a junior specialist in the field of service, the content of preparation of a junior specialist, competence of junior specialists in the sphere of service, adaptive principles, adaptive pedagogical technologies.

Вступ. Ринок послуг та його економічне значення для розвитку нашої країни має досить серйозне значення. Ріст та розширення сфери послуг сьогодні дуже актуально і суттєво прогресує. Це означає, що створюються нові робочі місця і розвиток такої діяльності сприяє оновленню та модернізації економіки країни.

Професійна підготовка молодших спеціалістів сфери обслуговування актуальна в контексті потреб ринку праці. Тому значно підвищується інтерес до формування сучасного фахівця, який буде відповідати вимогам і потребам сфери надання послуг.

В умовах розвитку ринкової економіки на перший план виходять питання керованої/самокерованої активізації адаптивних процесів, без чого неможливо досягти визначеної мети через мінливість потреб ринку. Тому підготовка молодших спеціалістів сфери обслуговування має здійснюватися на адаптивних засадах. Проте зазначені питання недостатньо досліджені у вітчизняній та зарубіжній практиці. Виходячи з цього, постає потреба проаналізувати базові поняття щодо підготовки майбутніх фахівців на адаптивних засадах, які в результаті визначають зміст освітньої підготовки та перспективні напрями її впровадження в освітню діяльність коледжів та технікумів.

Аналіз досліджень та публікацій. Розвиток економічного ринкового господарства в нашій країні постійно впливає на рівень підготовки та забезпечення конкурентоспроможних молодших спеціалістів сфери обслуговування з високим рівнем компетентності. Проблемами підготовки молодших спеціалістів займались багато вчених, які ґрунтовно та суттєво розглядали питання кваліфікації випускників, змісту освіти та якості підготовки (Л. Марцева, О. Довгопол, Л. Зайцева, А. Каленський).

Питаннями адаптивного управління процесами та соціально-педагогічними системами займались такі науковці, як Г. Єльнікова, Л. Зайцева, О. Загіка, С. Кравець Т.

Борова, Г. Полякова, П. Третьяков, Т. Шамова та інші. Оскільки наше дослідження полягає у впровадженні адаптивних засад саме в підготовці молодшого спеціаліста сфери обслуговування, вважаємо за необхідне розглянути та проаналізувати як наукові роботи вчених, так і аналіз законодавчо-правової інформаційної бази.

Метою статті є розкриття базових понять підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування на адаптивних засадах.

Виклад основного матеріалу. Сфера обслуговування є значною частиною економіки нашої країни, тому вимоги до фахівців з надання послуг суттєво підвищуються. З розвитком ринку послуг відбуваються зміни та процеси перетворення у сфері обслуговування. Виникають нові потреби ринку праці щодо професійних компетентностей молодших спеціалістів даної галузі, зміст і технології підготовки яких не встигають оновлюватися відповідно до змінюваних вимог. Це потребує більш глибокого вивчення питань підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування з активізацією адаптивних процесів до змін.

Підготовка молодших спеціалістів має достатнє вивчення та обґрунтування з боку науковців. Процеси адаптивних змін в освіті також є предметом широкого вивчення та застосування, проте досліджувані адаптивні процеси в роботах науковців недостатньо узгоджуються з підготовкою молодших спеціалістів сфери обслуговування. Це викликає потребу певного доопрацювання, зокрема визначення сучасних понять підготовки молодших спеціалістів на адаптивних засадах.

Проаналізуємо визначення молодшого спеціаліста в нормативно-правовій літературі. У статті 8 «Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти» Закону України «Про вищу освіту» від 2002 року визначається, що «молодший спеціаліст – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі повної загальної середньої освіти здобула неповну вищу освіту, спеціальні вміння та знання, достатні для

здійснення виробничих функцій певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності» [6]. У Положенні про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) записано: «Молодший спеціаліст – це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі повної загальної середньої освіти здобув загальнокультурну підготовку, спеціальні вміння та знання, має певний досвід їх застосування для вирішення типових професійних завдань, які передбачені для відповідних посад, у певній галузі народного господарства» [11].

Відповідно до нового законодавства в освітній галузі молодших спеціалістів готуватимуть у системі професійно-технічної освіти та фахової передвищої освіти. Стаття 16 Закону України «Про освіту» визначає нову форму підготовки фахівця, яка буде встановлювати рівень кваліфікації, «що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, пов'язаних із виконанням виробничих завдань підвищеної складності та здійсненням обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів відповідної науки, і завершується здобуттям відповідної освітньої та професійної кваліфікації» [7].

Враховуючи, що вказаний освітньо-кваліфікаційний рівень надають технікуми або коледжі, робимо висновок, що молодший спеціаліст – це освітньо-кваліфікаційний рівень, який отримує студент після закінчення навчання в коледжі або технікумі і відповідає п'ятому рівню Національної рамки кваліфікації.

Крім нормативних документів, для більш повної інформації розглянемо науково-практичну літературу та думки вчених, в яких визначається поняття підготовки молодшого спеціаліста. Автори начального посібника «Основи наукових досліджень» М. Корягін та М. Чік трактують «молодшого спеціаліста фахівцем, який отримав загальну культурну підготовку, знання за фахом, уміння і навички застосувати їх у вирішенні передбачених професійних завдань у різних галузях» [9, с. 136]. Викладач О. Богоніс у статті «Аналіз змісту професійної діяльності фахівця готельного та ресторанного сервісу» розглядає підготовку молодшого спеціаліста, яка відноситься до сфери обслуговування і дає визначення таким чином «... молодший спеціаліст готельного та ресторанного сервісу буде конкурентоздатним на ринку праці за умови його високої не тільки професійної, а й економічної компетентності» [1]. В інших статтях кожен науковець підходить

до визначення молодшого спеціаліста з тих умінь та професійних навичок, якими має володіти випускник для їхнього практичного застосування в процесі роботи. З цим не можна не погоджуватись тому, що молодші спеціалісти є саме практиками, які вміло та впевнено повинні виконувати поставлені виробництвом послуг завдання.

Сучасні вимоги ринку праці у сфері послуг потребують більш розвиненого та універсального фахівця з надання послуг. Техніка і технологія галузі оновлюється тому, що впроваджуються нові методики та технології обслуговування споживачів. Багато процесів із надання послуг несуть автоматизований характер, а також необхідність умінь та практичних навичок роботи з профільним програмним комп'ютерним забезпеченням. Сервіс обслуговування на сьогодні посідає головне місце в моральній та психологічній підготовці працівників сфери надання послуг.

Сучасні технологічні можливості потребують підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування нових кваліфікаційних рівнів освіти, адаптованих до практичної діяльності на ринку сфери послуг. Тому саме підготовка молодших спеціалістів сфери обслуговування на засадах адаптивності забезпечить реалізацію потреб ринку праці у фахівцях, готових до виконання професійних завдань.

Оскільки в умовах ринкової економіки ці вимоги мають характер швидкої зміни, то підготовка повинна бути більш універсальною з точки зору адаптації фахівця, який отримав диплом молодшого спеціаліста, і його готовності самовдосконалювати свої вміння та навички з метою постійного підвищення досвіду та розвитку власного професіоналізму, здатності змінюватись, реагуючи на зміни вимог ринку праці.

Виходячи з аналізу викладеного вище, пропонуємо таке визначення: *молодший спеціаліст сфери обслуговування* – це фахівець, який має загальнокультурну, професійно-практичну, економічну підготовку, володіє адаптивністю до вирішення поставлених виробничих питань різних рівнів складності, який має навички роботи з комп'ютерним програмним забезпеченням у сфері надання послуг, комунікаційну та психологічно стійку підготовку в роботі з колективом та клієнтами, лідерські та управлінські якості, сформоване бажання до самореалізації і саморозвитку.

Наступне поняття дослідження – це *зміст підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування*.

Зміст підготовки сучасного фахівця

ґрунтується на галузевих стандартах вищої освіти, які є узагальненим нормативним змістом освіти та навчання за певним напрямом підготовки та спеціальності, включають освітньо-кваліфікаційні характеристики (далі ОКХ) випускників, освітньо-професійні програми (далі ОПП) їх підготовки, засоби діагностики якості освіти студентів, а також навчальні плани та програми.

В ОПП визначається нормативний термін і безпосередній зміст навчання, форми державної атестації, встановлюються вимоги до змісту, обсягу і рівня освіти, професійної підготовки фахівців із напрямку підготовки молодшого спеціаліста сфери обслуговування. ОПП передбачає достатню кількість годин для теоретичної та практичної підготовки студентів.

Навчальним закладом розробляються варіативні компоненти ОПП та ОКХ з урахуванням потреб і вимог підприємств-роботодавців, а також із реалізацією можливостей вирішення питань здобуття безперервної та ступеневої вищої освіти.

ОПП є складовою стандарту вищої освіти навчального закладу і використовується під час:

- розроблення складової стандарту вищої освіти (засоби діагностики якості вищої освіти);
- планування та організації навчального процесу (зокрема розроблення навчального плану, програм навчальних дисциплін і практик, терміну навчання тощо);
- визначення змісту навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації; професійної орієнтації здобувачів фаху;
- ліцензуванні та акредитації, інспектуванні освітньої діяльності за спеціальністю.

ОКХ випускника коледжу є нормативним документом, в якому узагальнюється зміст вищої освіти, тобто відображаються цілі вищої освіти та професійної підготовки, визначається місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціально важливих властивостей та якостей. ОКХ є своєрідним стандартом підготовки фахівців сфери обслуговування і виступає водночас складовою стандартів професійної освіти в цілому, в яких узагальнюються вимоги з боку споживачів-випускників до змісту освіти.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика відображає:

- соціальне замовлення на підготовку фахівця з урахуванням аналізу професійної діяльності та вимог до змісту освіти з боку окремих замовників роботодавців;
- професійне призначення й умови використання випускників коледжу зі спеціальності 015«Професійна освіта. Побутове

обслуговування», освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст у вигляді переліку первинних посад, виробничих функцій та типових задач діяльності;

- освітні та кваліфікаційні вимоги до випускників коледжу у вигляді переліку компетенцій, здатностей та вмінь вирішувати задачі діяльності, вимог до атестації якості освіти та професійної підготовки випускників коледжу;
- відповідальність за якість освіти та професійної підготовки.

ОКХ є обов'язковою для ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів. Основними користувачами стандарту є: *викладацький склад* коледжу; *експерти з ліцензування* та акредитації освітньої діяльності; *студенти*, які відповідальні за ефективну реалізацію своєї навчальної діяльності; *керівництво навчального закладу*, яке відповідає за якість підготовки; *особи, що проходять атестацію* після закінчення освіти у вищих навчальних закладах; *фахівці, що проходять сертифікацію*.

Навчальні програми визначають завдання, предмет, мету вивчення дисциплін і задають критерії знань та вмінь студентів, з яких повинні формуватися компетентності на основі компетенцій. У навчальних планах, які використовувались раніше, були визначені необхідні практичні навички молодших спеціалістів сфери обслуговування. Специфіка підготовки включає в себе декілька напрямів для вивчення. Так, фахівці повинні вміти одночасно виконувати роботи з надання послуг, встановлювати контакти з персоналом та клієнтами, визначати шляхи покращення роботи підприємства, створювати проекти та швидко реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища на підприємстві або організації. Тому зміст підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування повинен ґрунтуватись на галузевих стандартах, які науково формують та системно встановлюють логічну послідовність і взаємозв'язок різних компетенцій, технологічних виробничих операцій, а також відображають економічні, соціально-психологічні відносини в організаціях, встановлення зав'язків при роботі з людьми через готовність до співпраці та міжособистісну взаємодію, інформаційно-комунікативну грамотність випускника, можливості реалізації його творчо-пошукового потенціалу.

Виходячи зі сказаного вище, пропонуємо таке визначення.

Зміст підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування – це система наукових знань, умінь і навичок, що ґрунтуються на галузевих стандартах підготовки молодших

спеціалістів сфери обслуговування та періодично оновлюються за результатами маркетингово-моніторингових досліджень ринку праці й вимог роботодавців і оволодіння якими забезпечує професійну компетентність випускника, а також формує його здатність до самоорганізації, саморозвитку, самоосвіти та адаптації в мінливих умовах життя і праці.

Далі перейдемо до визначення *адаптивних засад*, які впроваджуються в діяльність закладів освіти. Адаптивні підходи в професійній освіті є проблемним питанням у підготовці молодших спеціалістів у коледжах і технікумах. Проблеми адаптивного управління, зокрема соціально-педагогічними системами, досліджували Т. Борова, Г. Єльнікова, В. Маслов, О. Орлов, Г. Полякова, П. Третяков, Т. Шамова та ін.

В основі адаптивних засад підготовки молодших спеціалістів лежить теорія адаптації, яку використовують в освітньому процесі на основі взаємодії всіх учасників навчального процесу.

В. Ячменьова визначає, що «адаптивність – це спроможність людини до адаптації, характеризується як природжена або набута здатність до адаптації, тобто пристосування до всієї багатоманітності життя при змінних умовах. Якщо людина володіє адаптивністю, то вона набагато легше переносить зміни в житті, має можливість адекватно зорієнтуватися в будь-якій ситуації, володіє більш високою емоційною стійкістю, а також здатна змінюватися, що не лякає, а тільки надихає її. Отже, адаптація розглядається як процес пристосування, зміни параметрів, складових і самої системи загалом, а адаптивність розглядається як властивість, здатність і характеристика системи» [12].

Розглядаючи процеси управління педагогічними системами, Г. Єльнікова визначає «процес взаємовпливу, що викликає взаємоприспособлення поведінки суб'єктів діяльності на ді(полі)логічній основі, яка забезпечується спільним визначенням реалістичної мети з наступним поєднанням зусиль і спрямуванням дій на її досягнення» [4, с. 50].

Оскільки освітній процес у коледжі є системою дій та відносин, створення адаптивного освітнього простору є основою для взаєморозуміння та співпраці всіх учасників освітнього процесу з метою досягнення найкращих результатів підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування. Адаптивний освітній простір має бути таким, в якому буде все необхідне для максимальної реалізації змісту підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування. Такий освітній простір

складається з багатьох частин. По-перше, є необхідність в адаптивних підходах при управлінні навчальним закладом. Це має суттєвий вплив на покращення діяльності та уникання конфліктних ситуацій при обговоренні та вирішенні різних проблем. Враховуючи зміни в законодавстві та дію реформ, можна стверджувати, що тільки адаптивне управління дозволить витримати вимоги та подолати проблеми існування сучасного освітнього простору.

По-друге, взаємодія в адаптивному освітньому просторі передбачається через викладачів, майстрів виробничого навчання, які адаптуються до нових форм роботи і студентів, які навчаються в навчальному закладі. Ці напрями взаємодії визначає як навчальна, так і практична підготовка студента, психологічна та моральна готовність до сприйняття освітнього процесу. Саме взаємодія на засадах партнерства між педагогами та студентами визначить здатність ставити цілі в адаптивному освітньому процесі та викличе бажання і можливість їх досягти.

Щоб процес навчання був корисним, правильно сформованим, необхідно на засадах адаптивності створювати зміст навчальних програм підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування, брати до уваги не ідеально уявного випускника, а реального конкретного фахівця, який може професійно виконувати свої виробничі завдання, відповідати вимогам ринку праці, який постійно змінюється в умовах ринкової економіки. Третьою частиною для створення адаптивного освітнього простору вважаємо адаптованість/гнучкість змісту підготовки через створення варіативних частин ОКХ та ОПП, в яких будуть враховані саме ті компетентності, якими повинен володіти випускник.

Реалізація освітньої діяльності починає вносити корективи в навчання студентів. Це виникає тому, що на початку навчання в коледжі студенти мають неоднаковий практичний та інтелектуальний рівні підготовки і різну базу знань. У таких ситуаціях необхідно застосовувати різні педагогічні технології, інтегрувати їх для того, щоб взаємодоповнити та

розширити умови для формування компетентностей. Для цього навчально-методичний матеріал потрібно адаптувати під різні рівні знань і надавати можливість студентам обирати завдання, з якими вони можуть впоратись і мотивувати їх таким чином до опанування більш складним матеріалом.

Така педагогічна технологія має назву адаптивна. О. Загіка дає таке визначення «...

адаптивна педагогічна технологія – це систематизований педагогічний процес, який реалізує науково обґрунтовану освітню мету, дидактичний комплекс (принципи, педагогічні умови, навчальне середовище), включає суб'єктів та комплекс педагогічних технологій (форм, методів, засобів) організації навчальної діяльності учнів, забезпечує досягнення спроектованого результату завдяки гнучкому реагуванню на зміни вимог соціокультурного та виробничого середовища через оптимальний підбір та розподіл ресурсів і має більш високий ступінь ефективності, надійності і гарантованості результату, ніж це властиво традиційним технологіям навчання» [5, с. 95]. Це визначення відносимо до четвертої частини створення нашого адаптивного освітнього простору, яке, на нашу думку, підкреслює необхідність застосування адаптивних засад для навчання в професійних закладах освіти.

Не можна не враховувати такі складові освітнього простору, як осучаснені навчально-методичні матеріали, книги, оновлені підручники та супутня література. Вагомою частиною створення відповідних умов освітнього простору є комп'ютерне підґрунтя, а саме: використання інноваційних технологій та форм навчання, наявність сильної комп'ютерної складової навчання, спеціальне програмне забезпечення, наявність та вільне володіння навичками користування Інтернетом, сайтами, володіння хмарними технологіями та іншими навичками роботи з комп'ютером.

Наступну частину адаптивного освітнього простору бачимо у створенні сприятливих умов навчання в закладі освіти через нестандартний інтер'єр, наявності оновленої матеріально-технологічної бази майстерень, лабораторій та навчальних аудиторій.

Л. Гнатюк, Ю. Кучеренко визначають, що «...проекування середовища розвивається в різних напрямках: акцент на індивідуальний підхід, розробка нових методологічних основ навчання, інтеграція віртуального середовища.

Головними засобами для реалізації цих підходів стають: багатфункціональність, високі технології, комплексне проектування, інноваційна просторова структура, відтворення

естетичного образу навчального закладу, орієнтований на нове сприйняття світу, і головне – креативний підхід при розробці дизайн-середовища, що допомагає дитині самостійно розвивати свої творчі та інтелектуальні здібності» [3]. Погоджуючись з авторами вислову, можемо зробити такий підсумок, що за сприятливих та зручних умов для студентів, створених в коледжі, їхній навчальний процес, бажання саморозвитку і самореалізації буде проходити з більшою результативністю.

На основі викладеного, робимо таке визначення: адаптивними засадами при підготовці молодших спеціалістів сфери обслуговування є адаптований освітній простір, який має складатись з адаптивного управління навчальним закладом, суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагогів та студентів в освітньому процесі, наявності гнучкого змісту підготовки молодших спеціалістів, осучаснення навчально-методичних матеріалів, використання адаптивної педагогічної технології, оновлення навчальної та спеціальної літератури, наявності серйозного комп'ютерного підґрунтя, оновлення матеріально-технічної бази навчального закладу.

Для контролю такого освітнього процесу необхідно створити кваліметричні моделі, які дозволять проводити моніторинг і періодично вимірювати результати готовності до адаптивних змін учасників освітнього процесу, дозволить виявити та вносити оперативне регулювання в їхню діяльність.

Висновок. У результаті аналізу законодавчо-нормативної бази, літературних джерел та досліджень провідних науковців і на основі власного досвіду ми запропонували визначення базових понять дослідження підготовки молодших спеціалістів сфери обслуговування, а саме: поняття «молодший спеціаліст сфери обслуговування», «зміст підготовки молодших спеціалістів», розглянули і внесли пропозиції щодо впровадження в освітній процес коледжів і технікумів визначення «адаптивні засади».

Подальші дослідження стосуватимуться стану підготовки молодшого спеціаліста сфери обслуговування на адаптивних засадах у педагогічній практиці.

: зб. наук. пр. – 2017. – Том 2, Випуск LXXV. – С. 89-92. – Режим доступу : http://www.ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_75/part_2/19.pdf . – Дата звернення : 08.02.2018.

2. Молодший спеціаліст [Електронний ресурс] // Вікіпедія – Вільна енциклопедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> . – Дата звернення : 14.03.2018.

Список використаних джерел

1. Богоніс О. М. Сутність понять «молодший спеціаліст» [Електронний ресурс] / О. М. Богоніс // Педагогічні науки

3. Гнатюк Л. Р. Особливості формотворення середовища навчальних закладів [Електронний ресурс] / Л. Р. Гнатюк, Ю. Е. Кучеренко. – Режим доступу : <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/Design/article/viewFile/6204/6923.pdf>. – Дата звернення : 24.08.2018.
 4. Єльнікова Г. В. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : кол. монографія / Г. В. Єльнікова [та ін.] ; за заг. ред. Г. В. Єльнікової. – Чернівці : Технодрук, 2009. – 572 с.
 5. Загіка О. О. Формування професійної компетентності майбутніх агентів з постачання в професійно-технічних навчальних закладах : дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Олена Олегівна Загіка ; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. – Київ, 2015. – 270 с.
 6. Про вищу освіту : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 20. – ст. 134. ; Закон втратив чинність на підставі Закону N 1556-VII (1556-18) від 01.07.2014. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – ст. 2004.
 7. Про освіту : Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. – № 38-39. – ст. 380.
 8. Про професійно-технічну освіту : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1998. – № 32. – ст. 215
 9. Корягін М. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / М. В. Корягін, М. Ю. Чік. – 2-ге вид., стереотипне. – Київ : Алерта, 2017. – 622 с.
 10. Педагогічні основи формування змісту підготовки кваліфікованих робітників за інтегрованими професіями / С. Г. Кравець, Ю. І. Кравець, Н. П. Дерев'яноко, О. Г. Оліферчук. – Київ : НВП Поліграфсервіс, 2014. – 152 с.
 11. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) від 20 січня 1998 р. № 65 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/65-98-п>. – Дата звернення : 04.03.2018
 12. Ячменьова В. М. Сутність понять «адаптація» та «адаптивність» [Електронний ресурс] / В. М. Ячменьова, З. О. Османова // Вісник Національного університету «Львівська Політехніка». – 2010. – № 684. – С. 346-353. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18798/1/72-346-353.pdf>. – Дата звернення : 28.03.2018.
- References**
1. Bohonis, OM 2017, 'Sutnist poniat molodshyi spetsialist', [The essence of the concepts of "junior specialist"], *Pedahohichni nauky*, vol. 2, iss. LXXV, pp. 89-92, viewed 8 February 2018, <http://www.ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_75/part_2/19.pdf>.
 2. Molodshyi spetsialist, [Junior Specialist], viewed 14 March 2018, <https://uk.wikipedia.org/wiki/Molodshyi_spetsialist>.
 3. Hnatiuk, LR & Kucherenko, YuE n.d., *Osoblyvosti formotvorennia seredovyshcha navchalnykh zakladiv*, [Peculiarities of forming the environment of educational institutions], viewed 24 August 2018, <<http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/Design/article/viewFile/6204/6923.pdf>>.
 4. Yelnykova, HV et al. 2009, *Adaptyvne upravlinnia: sutnist, kharakterystyka, monitorynhovi systemy*, [Adaptive management: essence, characteristics], Tekhnodruk, Chernivtsi.
 5. Zahika, OO 2015, 'Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh ahentiv z postachannia v profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh', [Formation of professional competence of future supply agents in vocational schools], *Kand.ped.n. thesis, Instytut profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy*, Kyiv.
 6. Verkhovna Rada Ukrainy 2002, 'Zakon Ukrainy Pro vyshchu osvitu', *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 20, stattia 134, *Zakon vtratyv chynnist na pidstavi 'Zakonu N 1556-VII (1556-18) vid 01.07.2014'*, [Law of Ukraine // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR). - 2002. - No. 20. - Art. 134; The law has expired on the basis of the Law No. 1556-VII (1556-18) dated 01.07.2014.], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 37-38, stattia 2004.
 7. Verkhovna Rada Ukrainy 2017, 'Zakon Ukrainy Pro osvitu', [About Education: The Law of Ukraine], *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, no. 38-39, stattia 380.
 8. Verkhovna Rada Ukrainy 1998, 'Zakon Ukrainy Pro profesiino-tekhnichnu osvitu', [On Vocational Education: The Law of Ukraine], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 32, stattia 215.
 9. Koriahin, MV & Chik, Mlu 2017, *Osnovy naukovykh doslidzhen*, [Basics of the scientific research], 2nd edn, Alerta, Kyiv.
 10. Kravets, SH, Kravets, Yul, Derevianko, NP & Olinerchuk OH 2014, *Pedahohichni osnovy formuvannia zmistu pidhotovky kvalifikovanykh robitnykiv za intehrovanyimi profesiiami*, [Pedagogical bases of formation of content of training of skilled workers for integrated professions], TOV NVP Polihrafservis, Kyiv.
 11. Kabinet Ministriv Ukrainy 1998, *Polozhennia pro osvitno-kvalifikatsiini rivni (stupenevu osvitu)*, [Provisions on educational and skill levels (stepwise education) as of January 20, 1998 № 65], viewed 4 March 2018, <<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/65-98-p>>.
 12. Yachmenova, VM & Osmanova, ZO 2010, 'Sutnist poniat adaptatsiia ta adaptyvnist', [The essence of the concepts of "adaptation" and "adaptability"], *Visnyk Natsionalnoho universytetu Lvivska Politehnika*, no. 684, pp. 346-353, viewed 28 March 2018, <<http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18798/1/72-346-353.pdf>>.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2018р.